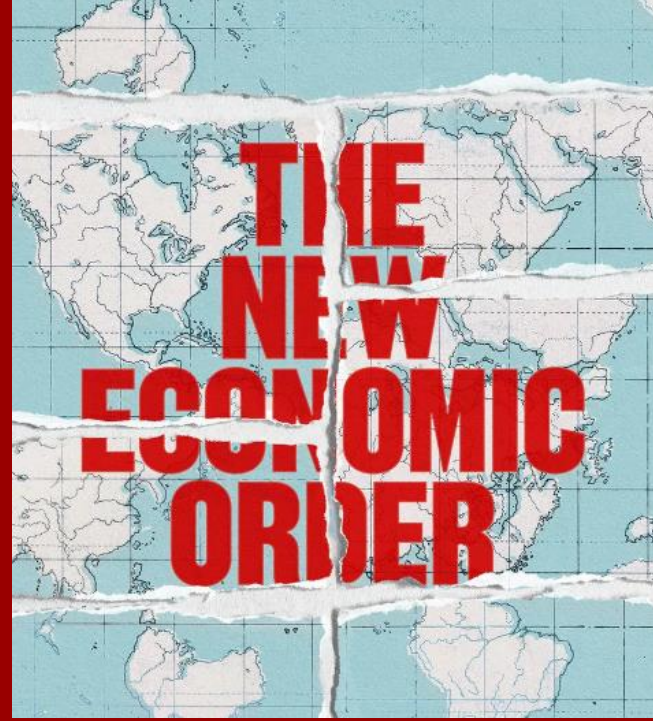

Burcu Kösem
EKONOMİ - FİNANS - SEKTÖR
PROFESYONELİ

HAFTALIK EKONOMİ BÜLTENİ

10 Mayıs / 2024

Bu rapor; Dünya ve Türkiye ekonomisindeki güncel gelişmeleri, güvenilir kaynaklardan elde edilen veriler ile yansıtma ya yönelik olarak, hazırlanmıştır. Herhangi bir yatırım tavsiyesi içermez.

Liberal uluslararası düzen yavaş yavaş parçalanıyor

- ❑ Bu hafta The Economist'in kapak konusundan hareketle küresel sistemin giderek fragmantasyona uğramasına ve bu dönüşümün etkilerine değineceğiz.
- ❑ Makalede giriş cümlesinde ilk bakışta dünya ekonomisi güven verici derecede dirençli görünmesinden söz ediliyor ve ABD'nin Çin rekabetine rağmen güçlü ekonomisine; Almanya'nın Rus gazı bağımlılığına karşın ekonomik bir felaketle karşılaşmamasına, Ortadoğu'daki savaşın bir petrol şoku yaratmadığına işaret edilerek; pandemiden sonra küresel ticaretin payının artacağı beklentisine dikkat çekiliyor.
- ❑ Ancak daha derinlere inildiğinde İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana küresel ekonomiyi yöneten düzenin aşındığına dair emarelerin görüldüğüne de dikkat çekilmiş.
- ❑ Bu aşınma ya da çöküşün belirtileri olarak;
 - Ülkeler arasındaki ticari yaptırımların 1990'lı yıllardan bu yana dört kat artış kaydetmesi,
 - Ülkelerin yeşil dönüşüm ve teknoloji gibi alanlarda sübvansiyon rekabetine girişi,
 - Rezerv para dolara karşın, küresel sermaye akışlarında parçalanmaların oluşu,
 - Dünya Ticaret Örgütü, Uluslararası Para Fonu ve BM Güvenlik Konseyi gibi küresel sistemi koruyan örgütlerin ya çoktan çökmüş ya da inandırıcılığını kaybetmiş olması, gösteriliyor ve tarihte bu tarz parçalanmaların ekonomide ani çöküşleri de beraberinde getirdiğine atıfta bulunuyor.
- ❑ Örnek olarak; Birinci Dünya Savaşı, Büyük Buhran ve Bretton Woods sabit döviz kuru sistemi çöküşü veriliyor ki aslında bu üç olay da ABD'nin süper güç ve doların rezerv para olmasının yolunu açan bugünkü neoliberal sistemin başat olayları olarak anılabilir.
- ❑ Ve ardından şimdiki risklere değiniliyor ki orada Trump'ın seçim kazanması birincili risk olarak görülürken, ucuz Çin ithalatı ve Amerika ile Çin arasında Tayvan konusunda veya Batı ile Rusya arasında açık bir savaş, belirgin riskler olarak belirtilmekte.

Sermayenin küresel hareketi bariz biçimde zayıflarken...

- Artık ABD ve Avrupa için Çin'le iş yapmak; bir ticari korumacılıktan çok ulusal güvenlik meselesi haline gelmiş durumda. Ulusal güvenlik danışmanı Jake Sullivan ve Avrupa Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen de son birkaç yılda defalarca bu kavrama dikkat çektiler.
- Ulusal güvenliğin sınırsız yatırımların üzerinde önceliklendirilmesi, sermayenin sınırlar arası hareketini yeniden şekillendiriyor.
- IMF'e göre doğrudan yabancı yatırımlar, 2000'li yıllardaki ortalama %3,3'ten 2018 ile 2022 arasında yalnızca %1,3'e düşerken; 2022'de BM oylarında Rusya'yı destekleyen ülkelere sınır ötesi banka kredileri ve portföy akışlarıysa sırasıyla %20 ve %60 azaldı.

Realignment

Foreign direct investment, Q1 2015-Q1 2020 compared with Q2 2020-Q4 2022
Percentage-point difference from total change*

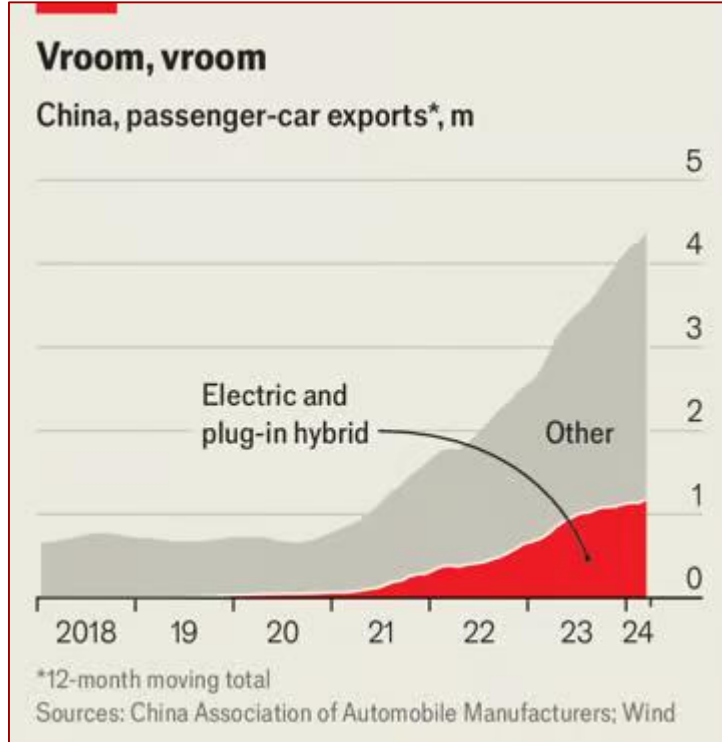
→ To ↓ From	United States	Americas excl. US	Advanced Europe	Emerging Europe	China	Asia excl. China	Rest of world
United States	0	9.2	0.6	19.4	-40.6	2.3	21.6
Americas excl. US	18.6	27.3	14.9	34.0	-13.3	5.9	27.6
Advanced Europe	7.5	-11.7	9.3	-0.9	-19.7	-9.8	8.6
Emerging Europe	27.6	2.9	9.9	18.1	13.9	-22.3	-11.5
China	-22.1	-6.9	-17.8	-31.3	0	-44.3	-31.9
Asia excl. China	-3.2	-8.7	-11.7	-2.4	-49.2	-23.7	-4.4
Rest of world	26.4	7.1	5.3	11.4	-24.7	-3.7	18.6

Source: IMF

*-19.5%

Çin'in ucuz ürünleri küresel ticarete tehdit olarak algılanıyor

- ❑ Çin'den gelen ucuz ürünler bilhassa da arabalar Avrupa ekonomisini tehdit ediyor:
- ❑ Avrupa, Çin'den gelen elektrikli araç ve çelik akınının, birlik içinde değerli endüstrileri ve işleri yerinden edebilecek olmasından endişe ediyor. Ton cinsinden ölçülen Çin'in çelik ihracatı, bu yılın ilk üç ayında bir önceki yıla kıyasla %28'den fazla arttı. Yeni enerjili araç ihracatı ise neredeyse yüzde 24 arttı. Buna yanıt olarak AB , Çin endüstrisinin büyümesine yardımcı olan sübvansiyonları dengelemek için “telafi edici” tarifeler uygulamayı düşünüyor.
- ❑ Çin'in içten yanmalı motorlarla çalışan geleneksel otomobil alımları bir zamanlar yerli üretimin neredeyse tamamını tüketiyordu. Elektrikli araçların başarısı sayesinde artık durum böyle değil; bu, bir alandaki sübvansiyonların başka bir alanda aşırı kapasiteye katkıda bulunduğu anlamına geliyor. Birçoğu yabancı firmalarla ortak girişimlerde bulunan geleneksel otomobil üreticileri bu nedenle yurt dışındaki müşterilere yöneldi. Geleneksel otomobil ihracatındaki artış, Ursula von der Leyen'in endişeyle işaret ettiği elektrikli araçları gölgede bırakıyor .

S&P, Türkiye'nin kredi notunu yükseltti

- ❑ Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Standard & Poor's (S&P), Türkiye'nin kredi notunu "B"den "B+"ya yükseltirken, kredi notu görünümünü "pozitif" olarak korudu.
- ❑ S&P, Türkiye ekonomisine ilişkin değerlendirmesini açıkladı.
- ❑ Türkiye'de yerel seçimlerin ardından dış dengelenmenin de etkisiyle para, maliye ve gelirler politikası arasındaki koordinasyonun iyileşeceğinin düşünüldüğü belirtilen açıklamada, gelecek 2 yıl içinde portföy girişlerinin artacağına, cari açıkların daralacağına, enflasyon ve dolarizasyonda düşüşün öngörüldüğü kaydedildi.
- ❑ Açıklamada, politika yapıcıların, cari açığın daraldığı ve dolarizasyonun tersine döndüğü ortamda enflasyonu düşürmeyi ve liraya olan güveni yeniden tesis etmeyi başarması halinde Türkiye'nin kredi notunun yükseltilebileceği ifade edildi.
- ❑ Ülke ekonomisine ilişkin tahminlerin de yer aldığı açıklamada, Türkiye ekonomisinin bu sene ve gelecek yıl yüzde 3 büyümesinin beklendiği belirtildi.
- ❑ Açıklamada, ülkede tüketici fiyat artışlarının bu yıl yüzde 55,8 ve gelecek yıl yüzde 27,3 olacağına tahmin edildiği bildirildi.
- ❑ Diğer büyük kredi değerlendirme kuruluşlarına ilişkin gelişmelere bakılacak olursa; Moody's'in Türkiye'ye yönelik kredi notu en son olumlu görünümle B3 olarak belirlendi. Fitch'in Türkiye'ye yönelik kredi notu en son B+ olarak bildirildi ve DBRS'nin Türkiye'ye yönelik kredi notu en son BB olarak bildirildi.
- ❑ 1 Kasım'da S&P; 6 Eylül'de Fitch ve 19 Temmuz'da Moody's not değerlendirmeleri yapılacak.
- ❑ Haziran ayında ise Türkiye'nin gri listeden çıkması bekleniyor.

Merkezden döviz alım ihalesi

- ❑ Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın (TCMB) analitik bilanço verileri üzerinden yapılan öncül tahmine göre, Merkez Bankası'nın geçen hafta salı günü 4 milyar dolar, haftanın tamamında ise 11 milyar dolar ile tarihi bir döviz alımı yaptığını gösteriyor.
- ❑ Bankacıların hesaplamalarına göre, TCMB'nin swap hariç net rezervi geçen hafta 9.8 milyar dolar arttı. Net rezerv artışı ise, geçen hafta 7 milyar dolar olarak hesaplanıyor. Böylece, swap hariç net rezervde yaşanan iyileşme son 5 haftada 27 milyar dolara yaklaştı.
- ❑ Merkez Bankası'nın, TL likidite koşullarındaki sıkılığı bozmadan döviz birikimi yapmak adına attığı adımlar sonucu rezerv kazanımları net uluslararası rezervlerine etkisini sınırlamaya devam ediyor.
- ❑ İşlemciler, yabancı ilgisinin son dönemde ivmelendiğine dikkat çekerek, sürecin sınıra gittikçe yaklaşan Londra swap kısıtlamaların hafifletilmesi kararını da zamanla gündeme getirebileceği görüşünde. İşlemciler yabancı ilgisinin en çok swap piyasasında belirginleştiğini, TL cinsi tahvil piyasasında da ilginin gittikçe arttığına dikkat çekti.
- ❑ Diğer taraftan Borsa İstanbul, nisan ayına ilişkin yabancı banka/aracı kurum veya şahıs nam ve hesabına gerçekleştirilen işlemleri açıkladı. Buna göre, yabancılar nisan ayında 23 milyar 823 milyon 258 bin 723 dolar tutarında alım yaparken, 23 milyar 744 milyon 568 bin 768 dolar tutarında satım gerçekleştirdi. Böylece, yabancıların net alım işlemleri 78 milyon 689 bin 955 dolar oldu.

Enflasyon raporu sunumu

- ❑ Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) Başkanı Fatih Karahan, 'Enflasyon Raporu 2024-II' sunumunu gerçekleştirdi. Karahan, 2024 yıl sonu enflasyon tahminini 2 puan yukarı güncelleyerek yüzde 38'e çektiklerini ve 2025 ve 2026 tahminlerini sırasıyla yüzde 14 ve yüzde 9 seviyesinde koruduklarını bildirdi.
- ❑ Karahan, sunumunda «Merkez Bankamızın temel amacı fiyat istikrarını sağlamak ve sürdürmektir. Fiyatlama davranışlarını ve enflasyon beklentilerini yakından takip ediyoruz.
- ❑ Enflasyon hedeflerimizle uyumlu seviyelere gerileyene kadar sıkı para politikası duruşumuzu korumakta kararlıyız. Enflasyon beklentilerinde kalıcı bir bozulmaya kesinlikle izin vermeyeceğiz.» minvalinde açıklamalar yaptı.
- ❑ Küresel ekonomik koşulların da değerlendirildiği sunumda; Türkiye ekonomisine yönelik üretim ve iç talep koşullarını şu cümlelerle değerlendirdi:

«İlk çeyrekte artış gösteren PMI verileri, nisan ayı itibarıyla ikinci çeyrekte üretimde ılımlı bir zayıflama ima etmektedir.

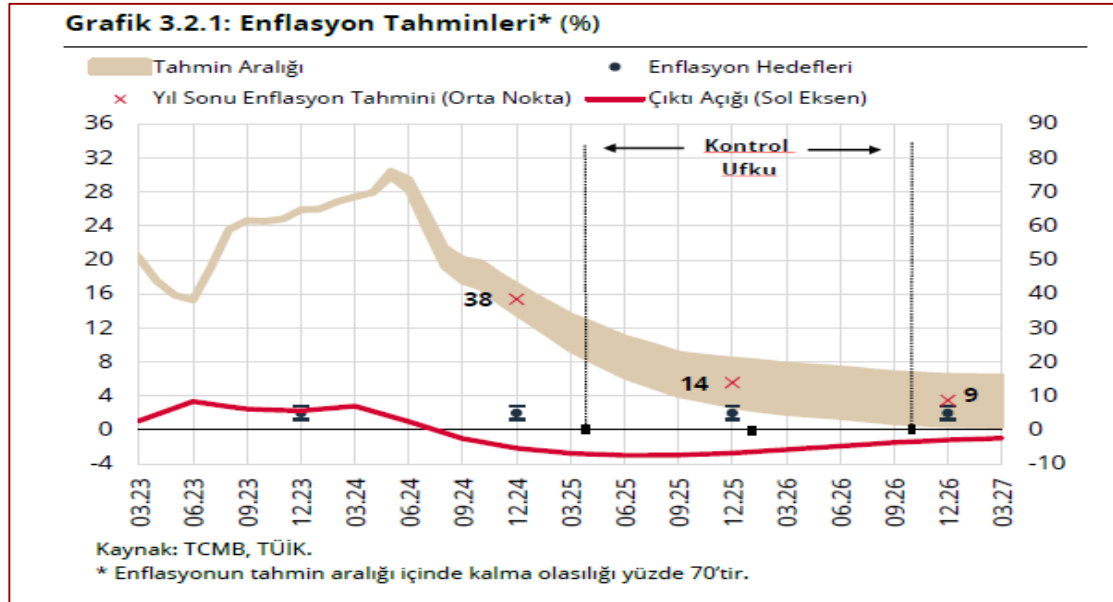
Kapasite kullanım oranı ise yılın ilk çeyreğindeki ılımlı düşüşün ardından, nisan ayı itibarıyla tarihsel ortalamalarının sınırlı miktar üzerindeki seyrini sürdürmüştür.

İç talep ve üretime ilişkin görünüm, toplam talep koşullarının enflasyonist bir düzeyde seyrettiğine işaret etmektedir.»

- ❑ Ayrıca enflasyon komponentlerinden «Hizmet enflasyonu aylık bazda yavaşlamakla birlikte yüksek bir seyir izlemektedir. Gelişmiş ülkelerde de hizmet enflasyonu manşet enflasyonun üzerindedir.» vurgusu yapıldı.

Piyasa ile merkez hedef tahmin aralığı kapatılacak denildi

- ❑ «Enflasyon beklentilerinin tahmin aralığına yakınsaması, dezenflasyon açısından kritik önemdedir.
- ❑ Enflasyonda yaşanan yukarı yönlü sürprizlerin de etkisiyle beklenti eğrisinin şubat ve mart aylarında yukarıya kaydığı gözlenmiştir. Mart ayındaki parasal sıkılaştırma sonrasında ise bu eğilim sona ermiştir. Birinci çeyrekte anket katılımcıları 3,8 puanlık yukarı yönlü enflasyon sürprizi yaşamış, ancak yıl sonu enflasyon beklentilerini 2,1 puan ile daha sınırlı bir oranda güncellemiştir.
- ❑ Mevcut durumda, beklentiler, bir önceki Enflasyon Raporundaki yıl sonu enflasyon tahminimize üç ay gecikmeyle gelineceğine işaret etmektedir.
- ❑ Kararlarımızın enflasyon beklentilerinde iyileşme sağlayacağını ve piyasa beklentileriyle ara hedeflerimiz arasındaki farkın kapanacağını öngörüyoruz.»
- ❑ Böylece çıktı açığı grafiğinde 2024 yıl sonu enflasyon tahmininin orta noktası olan yüzde 38, dışında bir değişiklik yapılmadığı da söylenebilir.

Kamuda tasarruf paketi Pazartesi başlıyor

- ❑ Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı ve Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından geniş kapsamlı bir çalışma yapılarak, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz tarafından Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a sunulan kamuda tasarruf paketinin zamanı Bakan Şimşek tarafından açıklandı.
- ❑ Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek TAM'ın tanıtımında ekonomi gündemine ilişkin açıklamalarda bulundu. Bakan Şimşek, pazartesi günü tasarruf tedbir paketinin açıklanacağını söyledi. Şimşek ayrıca, vergide artış olmayacağını ifade etti.
- ❑ İHA'nın aktardığına göre Cumhurbaşkanı Yardımcısı Yılmaz tarafından yürütülen tedbirlerle birlikte 100 milyar lira tasarruf hedefleniyor. Tasarruf tedbirleriyle birlikte kamu kurumlarında giderler kalem kalem hesaplanacak, harcamalar en aza indirilecek.
- ❑ Zorunlu olmadıkça kamu kurum ve kuruluşları bina ve araç kiralamayacak. Kiralanan ek bina ve araçlar ihtiyaca göre belirlenecek. Yılın değişik zamanlarında farklı illerde düzenlenen tanıtım ve eğitim gibi etkinliklere ara verilecek. Kırtasiye harcamaları azalacak, yazışmalar dijital ortamda yapılacak. Yüzde 65'i biten yatırımlar tamamlanacak ancak yeni yatırımlara başlanmayacak.
- ❑ Diğer taraftan Bakan Şimşek, ekonomiye ilişkin şu açıklamalarda bulundu: "Kur ve faiz sübvansiyonuya bir yere varamayız.
- ❑ Sanayiye sadece piyasalara bırakamayız. Sanayide dönüşümü kamunun rehberliğinde, iteklemesiyle, desteklemesiyle hızlandıracağız.
- ❑ Cari açıkta kalıcı olarak yüzde 2,5'i, hatta yüzde 2'nin altını hedefliyoruz.
- ❑ Çıkar çevreleri memnun değil. Bir metali ülkede olmayan döviz kaynaklarıyla ithal edeceksiniz, bir köşede atıl olarak duracak. Bunun neresi vatandaşın menfaatine.
- ❑ Kamunun kaynakları, ülkemizin kaynakları kıttır ve tercih yapmak zorundasınız. Bankalarımıza söyledim. Biz yatırımı, istihdamı, üretimi ve özellikle de ihracatı önceliklendireceğiz. Tasarruf istiyoruz, kaynakları doğru alanlara kanalize etmenizi istiyoruz.
- ❑ Tasarruf yapabildiğiniz ölçüde yatırım yapabiliyorsunuz. Biz isteriz ki tasarruf yapalım, yatırımları artıralım.

Haftadan kalanlar

- ❑ Ticaret Bakanlığı, haksız fiyat artışı ve stokçuluk yapan işletmelere 355 milyon 804 bin 957 lira idari para cezası uygulandığını açıkladı.
- ❑ Japonya Merkez Bankası, negatif faizleri sonlandırarak martta 17 yıl sonra ilk kez faiz artırımına gitmesiyle dikkatleri üzerine çekerken, banka döviz piyasasına olası müdahaleleriyle küresel piyasaların odağına yerleşti.
- ❑ Xi Jinping, Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron ve Avrupa Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen ile görüşmek üzere Paris'teki Élysée Sarayı'na gitti.
- ❑ Çin'in otomotiv devlerinden Geely Auto, Türkiye pazarına dönüş yapmayı planlıyor. Volvo'nun da sahibi olan şirket resmi açıklama yaptı.
- ❑ Saudi Aramco, kısmen düşük rafineri gelirleri ve düşük satış hacimleri nedeniyle ilk çeyrekte geçen yılın aynı dönemine göre %14 düşüşle 27,3 milyar dolar kazandı.
- ❑ BM Genel Kurulu, Filistin'e BM üyeliği ve ilave haklar talep edilen karar tasarısını kabul etti
- ❑ Birleşmiş Milletler Uluslararası Göç Örgütü'nün (IOM) yayınladığı 2024 Dünya Göç Raporu'nda, Türkiye, en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ülkeler arasında yeniden zirvede yer aldı.
- ❑ Pay senedi yatırımcılarının sayısı son bir yılda yüzde 72 artarak 8 milyon 185 bin 723 olarak kaydedildi.
- ❑ Türk Lirası kredilerde faiz oranlarının hızla yükseliyor olması bireysel ve ticari kredilerde yabancı para cinsi borçlanmaları arttırdı.
- ❑ Amerika, çip üreticilerinin Huawei'ye yarı iletken satmasına olanak tanıyan bazı ihracat lisanslarını iptal etti .
- ❑ Bakır fiyatları, Goldman Sachs'ın artan arz stresi konusunda uyarması sonrası ton başına 10 bin doları test etti.
- ❑ Cumhurbaşkanı Yardımcısı Yılmaz: İstihdam ve yatırım dostu bir yaklaşımla ekonomimizi ve sosyal refahımızı büyüteceğiz
- ❑ İş Bankası'nın aktif büyüklüğü 2,6 trilyon liraya ulaştı.
- ❑ TCMB, menkul kıymet tesisine ilişkin düzenlemeyi yürürlükten kaldırdı

İşgücü İstatistikleri, Mart 2024

- Hanehalkı İşgücü Araştırması sonuçlarına göre; 15 ve daha yukarı yaştaki kişilerde işsiz sayısı 2024 yılı Mart ayında bir önceki aya göre 19 bin kişi azalarak 3 milyon 57 bin kişi oldu. İşsizlik oranı ise 0,1 puan azalarak %8,6 seviyesinde gerçekleşti. İşsizlik oranı erkeklerde %6,8 iken kadınlarda %12,0 olarak tahmin edildi.
- 15-24 yaş grubunu kapsayan genç nüfusta işsizlik oranı bir önceki aya göre 0,4 puan azalarak %15,1 oldu. Bu yaş grubunda işsizlik oranı; erkeklerde %11,7, kadınlarda ise %21,2 olarak tahmin edildi.

	Mart 2024			Bir önceki ay			Bir önceki aya göre fark		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
(Bin kişi)									
15 ve daha yukarı yaştaki nüfus	65 799	32 564	33 235	65 763	32 547	33 216	36	17	19
İşgücü	35 645	23 383	12 262	35 524	23 352	12 172	121	31	90
İstihdam	32 588	21 792	10 796	32 449	21 671	10 777	139	121	19
İşsiz	3 057	1 591	1 466	3 076	1 681	1 394	-19	-90	72
İşgücüne dahil olmayanlar	30 154	9 181	20 973	30 239	9 195	21 044	-85	-14	-71
(%)									
İşgücüne katılma oranı	54,2	71,8	36,9	54,0	71,7	36,6	0,2	0,1	0,3
İstihdam oranı	49,5	66,9	32,5	49,3	66,6	32,4	0,2	0,3	0,1
İşsizlik oranı	8,6	6,8	12,0	8,7	7,2	11,5	-0,1	-0,4	0,5
Genç nüfusta işsizlik oranı (15-24 yaş)	15,1	11,7	21,2	15,5	13,0	20,3	-0,4	-1,3	0,9

Tablodaki rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Mevsimsel etkilerden arındırma yöntemi gereği geçmiş aylara ilişkin tahminler revize edilerek yayımlanmaktadır.

Sanayi Üretim Endeksi, Mart 2024

- Sanayinin alt sektörleri (2021=100 referans yılı) incelendiğinde, 2024 yılı Mart ayında madencilik ve taş ocakçılığı sektörü endeksi bir önceki yılın aynı ayına göre %7,5 arttı, imalat sanayi sektörü endeksi %4,0 arttı ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektörü endeksi %5,1 arttı.
- Sanayinin alt sektörleri incelendiğinde, 2024 yılı Mart ayında madencilik ve taş ocakçılığı sektörü endeksi bir önceki aya göre %0,2 arttı, imalat sanayi sektörü endeksi %0,3 azaldı ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektörü endeksi %1,5 azaldı.

